

कोरोना महामारी र वन्दावन्दीको प्रभाव समिक्षा वेविनार
प्रतिवेदन

मिति २०७७।०४।०७

आयोजक
स्वावलम्बन विकास केन्द्र
माईतीघर
काठमाण्डौ

१. पृष्ठभूमि :

विश्वभर महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) तथा बन्दाबन्दी (लकडाउन)को चार महिनाको अवधिमा अरु क्षेत्र जस्तै लघुवित्त क्षेत्रले पनि थुप्रै समस्या र चुनौतिहरूको सामना गर्नु परेको छ । यस विषम परिस्थितिले केहि नयाँ अवसरहरूको पनि श्रृजना गरेको छ ।

लघुवित्त संस्था तथा लघुवित्तकर्मीहरू पूर्ववत अवस्थामा फर्कन, नयाँ अवसरहरूको सदुपयोग गर्न तथा लघुवित्त सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउने सन्दर्भमा स्वावलम्बन विकास केन्द्रले आफ्ना लघुवित्त सदस्य संस्थाहरूसंग अनलाइन अन्तरकृया कार्यक्रम गरी रहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा केन्द्रले मिति २०७७।०४।०७मा प्रदेश १ को मोरङ जिल्ला स्थित नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडको संचालक, उच्च व्यवस्थापन तथा दस वटा शाखाका प्रबन्धकहरूको सहभागितामा अन्तरकृयात्मक एउटा वेबिनार संचालन गरेको थियो ।

२. उद्देश्य :

१. कोरोना महामारी र लकडाउनका कारण संस्थाले सामना गर्नु परेको चुनौति र समस्यावारे शाखा देखि केन्द्र तह सम्म भएका सिकाई र अनुभवहरू आदान प्रदान गर्ने ।
२. ग्राहक सदस्यहरूमा परेको प्रभाव पहिचान गर्ने ।
३. कोरोना महामारी र लकडाउन पछि, देखिएका अवसरहरूको पहिचान गर्ने ।
३. देखा परेका समस्या र चुनौतीहरूको सामना गर्ने र अवसरको सदुपयोग गरी अगाडि बढ्न भावी रणनीति तय गर्ने ।

३. वेबिनारको विधि

- क) शाखाहरूको स्थिति विवरण प्रस्तुतिकरण
- ख) केन्द्रिय कार्यालयको समष्टिगत स्थिति विश्लेषण
- ग) संचालक समितिको विचार र प्रस्तुतिकरण
- घ) स्वावलम्बन विकास केन्द्रको अवधारणा प्रस्तुतिकरण
- ङ) मार्ग चित्र निर्माण

४. सहभागी संस्था र पदाधिकारीहरू :

यस अन्तरकृया कार्यक्रममा नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडका संचालक समितिका पदाधिकारी, कार्यकारी निर्देशक, विभागीय प्रमुखहरू तथा शाखा प्रबन्धकहरूको साथै स्वावलम्बन विकास केन्द्रका अध्यक्ष, कार्यकारी प्रमुख, निर्देशक, वरिष्ठ अधिकृत र अधिकृतहरूको सहभागिता थियो । सहभागीहरूको विवरण अनुसूचि १ मा दिईएको छ ।

५. वेबिनारको कार्य विवरण :

क) आयोजक बाट स्वागत तथा वेबिनारको उद्देश्य माथि प्रकाश :

कार्यक्रमका सहभागीहरूलाई शुरुमा स्वावलम्बन विकास केन्द्रका कार्यकारी प्रमुख श्री वेचन गिरीले कार्यक्रमको उद्देश्यवारे प्रकाश पार्नु भएको थियो । सोही क्रममा उहाँले लकडाउनले गर्दा प्रत्यक्ष रूपमा

छलफल गर्ने अवस्था नरहेको परिप्रेक्षमा शाखा, कर्मचारी तथा सदस्यहरुको अवस्था बुझ्न अनलाईन माध्यमको प्रयोग गर्नु परेको जानकारी दिनु भयो । साथै नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. राष्ट्रिय स्तरको लघुवित्त संस्था भएकोले सबै भौगोलिक क्षेत्रको प्रतिनिधित्व गराउने प्रयास गरेको उल्लेख गर्नु भयो ।

छलफलमा उपस्थित सबैको सक्रिय सहभागिताको अपेक्षा सहित श्री गिरीले छलफललाई कोरोना महामारीको यस असहज परिस्थितिमा कसरी कहिलेवाट काम शुरु गर्यौं, सुरक्षाका के कस्ता मापदण्ड प्रयोग गर्यौं, अहिलेको अवस्था कस्तो छ, कर्जा प्रवाहको अवस्था के छ, गत आर्थिक वर्ष र यो आर्थिक वर्षमा वित्तीय सुचकांकमा के फरक पर्यो लगायतका विषयहरुमा केन्द्रित गरी छलफल गर्न आग्रह गर्नु भयो ।

ख) कार्यक्रमका अध्यक्ष डा. भेष प्रसाद धमलाको मन्तव्य

- स्वावलम्बन विकास केन्द्रले नेरुडे जस्तै सबैसंग छलफल गरेर सामुहिक योजना बनाउने वातावरण तयार पारोस भन्ने मेरो अनुरोध छ । नेरुडे संगको छलफल आयोजनाको लागि स्वावलम्बन विकास केन्द्रलाई धन्यवाद । नेरुडे संगको यो छलफलले हामीलाई अगाडि बढ्न सहयोग गरेको छ ।
- लकडाउनको शुरुमा काम गर्न समस्या थियो । संक्रमणको त्रास भए पनि हामीले भेटघाट निरन्तर गर्यौं । निकै छलफल गर्यौं । कसरी अगाडी बढ्ने भन्ने विषयमा केही योजना पनि बनायौं ।
- सबैले गरेको सक्रिय कामले हामी हालको यो सहज अवस्थामा छौं । सबैलाई धन्यवाद । आउँदा दिनमा पनि यस्तै सहयोगको अपेक्षा छ ।
- अहिले लघुवित्त क्षेत्र सबैतिर वाट आँखाको तारो बनेको छ र चौतर्फी आक्रमणमा छ । ने.रा. बैंकको सदभाव पनि पाउन सकेको छैन । तर अरुलाई भन्नु भन्दा पनि यसमा हाम्रो पनि कमजोरी छन् । तिनलाई सुधार्नु पर्ने छ ।
- लघुवित्तले विश्वमा जसरी योगदान गरेको छ । नेपालमा पनि यसले गरिबी निवारणमा ठुलो योगदान गरेको छ । योगदान नै गरेको छैन भन्ने कुरा होइन । तर हामीले आफ्ना उपलब्धि बाहिर ल्याउन सक्नु पर्छ , सबैलाई बुझाउन सक्नु पर्छ ।
- संस्था धेरै भएर जसरी पनि ग्राहक बढाउने, ग्राहक तानातान गर्ने तर्फ सजग हुनु पर्यो । अस्वस्थ प्रतिस्पर्धाले गर्दा पनि लघुवित्त क्षेत्र संकटको अवस्थामा पुगेको छ ।
- लघुवित्तको संख्या घटाउने र सेवाको आकार बढाउने तर्फ लागौं । मर्जरमा पनि जानै पर्छ ।
- मोडालिटी परिवर्तन गर्न जरुरी छ । १५ प्रतिशतको क्याप वारे आवाज उठाउनु पर्यो । गरिबी निवारणको लागि सरकारले दिने रकम एक ठाउँ वाट दिनु पर्यो ।
- लघुवित्तले लिने कर्जामा ब्याज घटाउन सामुहिक रुपमा आवाज उठाउनु पर्छ । हामी आफ्नो वचत र मुनाफावाट मात्रै चलन सम्भव छैन । लघुवित्त संस्थाले लिने कर्जाको ब्याज अब एक अंकमा झार्नु पर्यो ।
- जति पनि समस्या छन् सामुहिक रुपमा नियमित सम्पर्क र छलफल गरेर समाधान गर्न अगाडी बढौं ।

ग) शाखा प्रबन्धकहरुको प्रस्तुती :

- धेरै जसो शाखाको कर्मचारीहरु २०७६ चैत्र र २०७७ वैशाख सम्ममा फिल्ड जान नसकेको । २०७७ जेठ महिनावाट मात्र कार्यालय खुल्न थालेको र असारवाट फिल्डको काम शुरु भएको । कर्जा असुली पनि बढ्न थालेको ।
- लकडाउन भएपछि शुरुको केहि समय काम गर्न कठिन भयो तर सदस्यहरु संगको सम्पर्कलाई प्राथमिकता दिइयो । संक्रमणको त्रासले फिल्डमा काम गर्ने कर्मचारिहरुलाई अभै पनि सदस्य, समुदाय, प्रशासन तथा आफ्नै परिवारवाट समस्या भोग्नु परेको छ ।
- प्रत्येक शाखा मार्फत रु १० हजार कोरोना विपद् व्यवस्थापन कोषमा सहयोग गरियो । यसले गर्दा स्थानीय प्रशासन संग राम्रो सम्बन्ध बन्यो र समुदायमा काम गर्न केही सहज भएको ।
- व्याजमा करीब ९० प्रतिशत सम्म असुली भयो । साँवा निकै कम मात्र असुल हुन सक्यो । यसले गर्दा खराब कर्जा र जोखिममा रहेको कर्जा बढेको । तर पछिल्लो समय साँवा र व्याज दुवै असुलीमा क्रमिक सुधार भै रहेको ।
- संक्रमण त्रासकै कारण परिस्थिति अनुकूल नहुँदा अधिकांश शाखाहरुमा केन्द्र बैठक अभै संचालन हुन नसकेको ।
- सदस्यहरुलाई व्याज छुटको सुविधा र अन्य उपाय अपनाएर उनीहरुलाई उत्प्रेरित गरेर असुली गर्ने गरेका छौं । सदस्यहरु आफैले कर्मचारीलाई बोलाएर, सदस्यहरु सुरक्षित तरिकाले कार्यालयमा उपस्थित भएर वा कतै कतै केन्द्र प्रमुखहरु मार्फत पनि असुली हुने गरेको ।
- सदस्यहरुको उत्पादन र उत्पादकत्व घटेको छ । कच्चा पदार्थको अभावमा धेरै व्यवसाय संकटमा छन् । पसल, होटेल, दुध तथा दुग्धजन्य व्यवसाय, अलैची, अम्लीसो लगायत कृषि उपजले बजार पाउन सकेन । धागो, डोरी, ग्रील, फर्नीचर उद्योगहरुले पनि समस्या भोगे । दाना, चामल, चोकर नहुँदा कुखुरा, माछा तथा वंगुर लगायत व्यवसायको उत्पादन घटेको ।
- खेतवारीमा उत्पादन भएको कृषि उपजले बजार पाएको छैन, बजार पुगेको उत्पादनले राम्रो मुल्य नपाएको ।
- सदस्यहरुको आम्दानी घट्दा साँवा तिर्न कठिन भएको गुनासो गरेको छन् । तर धेरै जसो सदस्य भुक्तानीको लागि सकारात्मक छन् ।
- धेरै सदस्यहरुको परिवारका सदस्यहरुको रोजगारी पनि गुमेको अवस्था रहेको । वैदेशिक रोजगारीवाट आउने रेमिट्यान्स पनि घटेको ।
- लगानीको वातावरण वनी नसकेको । सदस्यहरुले नयाँ परियोजना, व्यवसाय वा कामको शुरुवात गर्न नसकेको । नयाँ कर्जा प्रवाह ज्यादै न्यून छ, र नयाँ सदस्य बनाउनको लागि पनि वर्तमान अवस्था अनुकूल नभएको ।
- सदस्यको वर्गीकरण गर्ने भन्ने कुरामा शाखाहरुलाई जानकारी नभएको ।
- सदस्यहरुसंग अधिल्लो ऋणको अन्तिम किस्ता समेत चुक्ता गर्ने पैसा नभएर पुनः लगानी गर्ने अवस्था पनि नभएको । तर कुनै उपाय अपनाएर केहि ठाउँमा पुनरलगानी गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको ।
- सदस्य तथा कर्मचारीको स्वास्थ्यमा समस्या नभएको । हाल सम्म सिन्धुली शाखा अन्तर्गत एक जना सदस्यमा मात्र कोरोना संक्रमण पुष्टि भएको ।

- नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशन बमोजिम ३ प्रतिशत व्याज छुट दिने गरेको । यसबाट व्याज असुली राम्रो भएको ।

घ) प्रवन्ध निर्देशक, श्री सुधिर कुमार श्रेष्ठको मन्तव्य

- लकडाउन पछि शुरुको १, २ दिन के गर्ने भनेर अलमल भयो । शुरुमा महामारीबाट कसरी बच्ने पहिलो प्राथमिकता रह्यो ।
- केहि समय पछि कर्मचारीलाई घरबाटै भए पनि विस्तारै सदस्य संग फोन गरेर सुख दुखको कुरा गर्न भन्यौं । वढी समस्यामा परेका सदस्यहरूलाई राहतको व्यवस्था गर्न पनि भन्यौं ।
- सरकारको कोरोना कोषमा रु. ५ लाख नगद सहयोग गर्‍यौं । प्रत्येक शाखा मार्फत थप रु. १० हजार स्थानीय सरकारलाई पनि सहयोग गर्‍यौं । यसले स्थानीय तहमा काम गर्न सहज भयो ।
- २०७७ बैशाख अन्तिम वाट सबै कर्मचारी उपस्थित भए पनि बैशाख २६ वाट मात्र काम गर्न सक्यौं । २०७६ चैत्र र २०७७ बैशाख भरी त्रास र अलमल मै रह्यौं, कसरी सुरक्षित हुने भन्ने मै समय वित्यो । तर निरन्तर सदस्यहरूको सम्पर्कमा रह्यौं ।
- कर्मचारीको सुरक्षालाई प्राथमिकता दिएर सुरक्षा सामाग्रीको व्यवस्था गर्‍यौं ।
- यस विचमा करिब ९० प्रतिशत व्याज असुली भएको छ । लगभग रु ११ करोड व्याज असुली हुन सकेको छैन ।
- ने.रा.बैंकको निर्देशन बमोजिम ३ प्रतिशत व्याज छुट दिदा रु ४ करोड ७५ लाख व्याज छुट दिइएको छ ।
- यस आर्थिक बर्ष २०७६।७७ मा गत आर्थिक बर्षको तुलनामा ४० प्रतिशत नाफा घटेको छ ।
- गत आ.ब. २०७५।७६मा सदस्य संख्या १ लाख ३५ हजार थियो भने आ.ब. २०७६।७७ मा सदस्य संख्या १लाख ३९हजार पुगेको छ ।
- सदस्य Droup-out दर ठूलो समस्याको रुपमा अगाडि आएको छ । यसलाई कसरी कम गर्ने भन्ने पहिलो मुद्दा बनेको छ ।
- १ लाख ३९ हजार सदस्य मध्ये ऋणी सदस्य संख्या जम्मा ८५ हजार मात्र छ । ऋणी सदस्य बढ्न सकेको छैन जम्मा ६२ प्रतिशत मात्र छ र यसलाई कम्तिमा ७५ प्रतिशत पुर्याउने नीति रहेको छ । नयाँ सदस्य पनि बनाउदै लानु पर्नेछ ।
- नयाँ सदस्य बनाउँदा दोहोरोपना नहुने गरी कर्जा सुचना अनिवार्य लिएर मात्र बनाउनु पर्छ ।
- वित्तीय साक्षरता तालिम, फिल्ड भिजिट, क्रेडिट प्लस कार्यक्रमलाई पनि निरन्तरता दिने योजना छ ।
- कर्मचारीको उत्पादकत्व कम भयो । कर्मचारी कटौती गर्ने वा सदस्य बढाउने छलफल गरी तय गर्ने योजना छ । Tablet Banking, SMS Banking मार्फत सेवा विस्तार गर्ने योजना छ ।
- धितोकर्जा उपयुक्त होइन । यसमा समस्या नहोस भनेर केन्द्र वाटै अनुगमन गर्ने योजना छ । कर्जा वर्गीकरण गर्ने लगायत योजना पनि छन् ।

- सबै कर्मचारीको कोरोना बीमा गरेका छौं । काम गर्दा सबै कर्मचारीको लागि मास्क, स्यानीटाइजर लगायत स्वास्थ्य सामग्री निरन्तर दिइ रहेका छौं । हाल सम्म सिन्धुली जिल्लामा एक जना सदस्यलाई मात्र कोरोना संक्रमण पुष्टि भएको छ ।
- २०७७ आषाढ सम्मको लकडाउनको समस्या हल गर्‍यो । हाल सम्म संस्था घाटामा छैन । तर अवको समस्या के हो भने सदस्यहरुले अबै पनि ब्याज मात्रै तिर्न पाउँ भन्ने गरेका छन् । यो कुरा भोलि व्यवहारमा देखापरे भाका नाघेको रकम बढेर कहाँ पुग्ने हो, यो डरलाग्दो छ ।
- २०७६ चैत्र ११ गते देखि २०७७ अषाढ मसान्त सम्म असुल नभएको किस्तालाई असल कर्जा मान्ने भनेर हामीले १ प्रतिशत मानेको अवस्था छ । तर नेपाल राष्ट्र बैंकको मनिटरी पोलिसीले कर्जा वा ब्याज चुक्ता नभएकोलाई अरु सरह ५ प्रतिशत प्रोभिजन गर्नु पर्छ भन्दैछन् । यदि यो निर्देशनमा आयो भने हाम्रो अवस्था थप जटिल हुनेछ ।

ड) संचालक समिति सदस्य, श्री मणी कुमार अर्ज्यालको मन्तव्य

- लघुवित्तको यात्रामा ठूलो ब्रेक लागेको छ । लघुवित्त क्षेत्र सामान्य अवस्थामा फर्काउन धेरै मिहेनत गर्नु पर्ने देख्छु ।
- ब्याज मात्र उठाएर हामीलाई हुदैन । अब साँवा उठाउनु पर्ने ठूलो चुनौति छ । किनकी लघुवित्तका सदस्यहरुले यो चार महिनाको वा त्यो भन्दा बढीको किस्ता एकमुष्ट भुक्तानी गर्न सक्दैनन् । उनीहरु गरीब हुन् ।
- अब हामीले उनीहरूसंग सुमधुर सम्बन्ध बनाएर अगाडि बढ्नु पर्छ, हरेक ग्राहकको अवस्था हेरी अगाडि बढ्नु पर्छ ।
- प्रविधि मैत्रि बनेर र संचालन खर्च घटाएर दिगो बन्ने उपाय खोज्नु पर्छ । यो तरिका अपनाए भोलिका दिनमा समस्या हुदैन ।
- नेपाल राष्ट्र बैंकको १५ प्रतिशत क्यापले ठूलो मार थपेको छ । यसले अबै प्रविधि मैत्री र थोरै कर्मचारीमा धेरै काम लिन सक्ने गरी अधि बढ्नु जरुरी छ । प्रविधि मैत्री भएकै कारणले ९० प्रतिशत असुली गर्न सकेका हौं । यस वाट पाठ सिक्नु जरुरी छ ।
- आन्तरिक खर्च र अनुगमनमा अबका दिनमा धेरै खर्च गर्ने अवस्था छैन ।
- नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति अब मर्जरमा जानु पर्छ भन्ने हो । यो वाटो वारे समयमै सोच्नु हितकर हुनेछ ।

च) स्वावलम्बन विकास केन्द्रका अध्यक्ष, श्री शंकरमान श्रेष्ठको मन्तव्य

छलफलको अन्त्यमा स्वावलम्बन विकास केन्द्रका अध्यक्ष शंकरमान श्रेष्ठले प्रस्तुती माथि टिप्पणी गर्नु भएको थियो । सो अवसरमा उहाँले कोरोनावाट सबै क्षेत्र प्रभावित भएको र विश्वका ठुलठूला बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरु समेत धरासायी भएको तथ्य प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । तुलनात्मक रुपले लघुवित्त क्षेत्र कम प्रभावित भएको बताउँदै लघुवित्तकर्मीहरु हतोत्साहित हुने अवस्था नभएको धारणा राख्नु भएको थियो । श्रेष्ठले निम्न कुराहरु ध्यानमा राखेर अगाडी बढ्न सुझावहरु समेत दिनु भएको थियो ।

- आगामी दिनको ठूलो चुनौति भनेको विगत ४ महिनाको लकडाउनले गरेको क्षति हो र यसलाई सामान्यीकरण गर्न कोशिस गर्नु पर्छ ।
- ने.रा.बैंक को १५ प्रतिशत क्याप भित्रै वसेर कसरी सुधार गर्ने भन्ने सोच्नु पर्छ । यहि भित्र वसेर हामीले आफुलाई संकटवाट उकास्ने चुनौति छ ।

- धेरै ठुलो समस्या भनेको अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा हो । मनलाग्दी सदस्य बनाएको र ऋण प्रवाह गरेको छ । यसले लघुवित्तलाई ठुलो क्षति पुर्याउछ । वेलैमा सचेत हुनु पर्छ । अनावश्यक रुपमा शाखा खोल्नु हुदैन, खोलेमा आफैलाई नोक्सान हुन्छ ।
- कसरी अगाडी बढ्ने भन्ने विषयमा अरुले के गरी दिन्छ भन्दा पनि आफूले के गर्न सकिन्छ भन्ने तिर ध्यान दिनु पर्छ । कर्मचारी, आफ्नो संस्था, सदस्य र उनीहरुको सम्पत्तिको रक्षा गर्ने लक्ष लिनु पर्यो र त्यो अनुरूप रणनीति बनाउनु पर्यो ।
- काम गर्दा संस्था भित्र फिल्डको कर्मचारी र व्यवस्थापन तह सम्म छलफल र संचार प्रभावकारी हुनु पर्यो । आफ्नै बलियो संजाल पनि हुनु पर्यो ।
- लकडाउन खुले पनि संक्रमण अभै सकिएको छैन । तर सुरक्षाका उपाय अपनाएर केन्द्र संचालनको लागि तयारी शुरु गर्नु पर्यो ।
- सदस्यहरुको हरेक पक्ष केलाएर उनीहरुको ब्यापार व्यवसाय तथा आम्दानीको **Projection** गरेर योजना सहित असल सदस्यहरुलाई वढीमा ६ महिनाको अवधि राखेर कर्जा पुनर्तालिकीकरण (**Rescheduling**) गर्नु पर्यो ।
- अधिल्लो पटक बनाएको मार्गचित्र अनुसार चार वटा वर्गमा सदस्यको वर्गीकरण गरेर अगाडी बढ्नु पर्यो ।
- खराब सदस्यको पनि विवरण तयार गर्नु पर्यो । खराब सदस्यको हकमा कर्जा असुली गर्ने उपाय खोज्ने तर थप लगानी नगर्ने नीति अपनाउनु पर्यो ।
- हाम्रो **Portfolio** कुन क्षेत्रमा कति छ, व्यवसाय अनुसारको सदस्यको विवरण शाखा स्तरबाट तयार गर्नु पर्यो । यसमा कुन व्यवसायमा कति सदस्य छन्, लगानी कति छ । भाका नाघेको रकम कस्तो व्यवसायमा कति छ, जस्तो विवरण हरेक शाखामा तयार गरेर केन्द्रिय कार्यालयमा पनि राख्नु पर्यो । यसले एउटा तस्वीर दिन्छ, र यसैको आधारमा रणनीति बनाउन सघाउँछ ।
- धेरै संस्थाले असुली हुन नसके सदस्यहरुको घर तथा व्यवसायमा ताला लगाउने, अपमानित गर्ने, दुर्व्यवहार गर्ने गरेको सुनिन्छ । यसले लघुवित्तको छवि विगाने काम भएको छ । यसो गर्नु उचित होइन ।
- लघुवित्तले विगतमा धेरै गल्ती गरेको छ । एक चोटि संस्थाको साख गिरे पछि त्यसलाई फर्काउन कठिन हुन्छ । अब यस्ता गल्तीमा पूर्ण विराम लगाऔं । जानीजानी गल्ती गरी रहेका छौं यो रोक्नु पर्यो । कर्जा माथि कर्जा थुपार्ने काम नगरौं । अब धेरै नाफा कमाउने भन्दा पनि सुधारको समय हो त्यस अनुरूप सबै कर्मचारी माभ सन्देश प्रवाह हुनु पर्यो ।
- विदेशवाट फर्केका युवाहरुलाई उच्चमी बनाउने अवसर छ । त्यसकोलागि आँकडा चाहिन्छ र उनीहरुको सिप, क्षमता, चाहना, लगायत विषय समेटेर सर्वेक्षण गरौं र त्यसको आधारमा योजना बनाऔं ।
- चालु आ. व. को श्रावण महिना भयो अब काममा सक्रियता बढाउनु पर्यो नत्र ढिला हुन्छ ।

६. मार्ग चित्र :

१. लकडाउन खुलेको हुँदा संक्रमण कायमै रहेको क्षेत्रमा वाहेक अन्य ठाउँमा सुरक्षाका उपाय अपनाएर केन्द्र संचालनको प्रकृया शुरु गर्ने । सदस्यहरुको आत्म विश्वास वढाएर व्यवसाय पुनर्संचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
२. अधिल्लो वेविनारमा तर्जुमा भएको मार्गचित्र प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने । त्यसमा अन्तरनिहित सन्देश सबैमा पुर्याउने ।
३. सदस्यहरुको व्यवसाय, ब्यापार तथा आमदानीको विश्लेषण गरेर लकडाउनमा असुल नभएको किस्ता योजना सहित असुल नभएको किस्ताको वढीमा ६ महिनाको अवधि राखेर मासिक रुपमा पुनर्तालिकीकरण गर्ने ।
४. धेरै संस्था वाट ऋण लिई कर्जा नतिर्ने खराब सदस्यको विवरण तयार गर्ने । कर्जा नतिर्ने खराब सदस्यको हकमा कर्जा असुली गर्ने उपाय खोज्ने र थप लगानी नगर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
५. ऋणी सदस्यहरुको वर्गीकरण गर्दा सदस्यले के व्यवसाय गरेको छ । सो पनि उल्लेख गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
६. कर्जा नतिरेको अवस्थामा पनि सदस्यहरुलाई दुर्व्यवहार नगर्न कर्मचारीहरुलाई सजग गराउने ।
७. केन्द्रिय कार्यालयवाट फिल्ड कार्यालय संग निरन्तर संचारको व्यवस्था मिलाउने ।
८. सदस्यहरुलाई कोरोनावाट बच्ने उपायहरु सम्वन्धमा सचेत गराउने ।
९. दोहोरोपना हुने गरी कसैलाई पनि सदस्य नवनाउने र कर्जा प्रवाह नगर्ने ।
१०. प्रादेशिक तहको भाईवर समूह बनाएर नियमित रुपमा सन्देश आदान प्रदान गर्ने । त्यसमा संचालकहरु र केन्द्रिय कार्यालयका वरिष्ठ अधिकृतहरुलाई पनि समावेश गर्ने ।
११. शाखा प्रवन्धकहरु संग प्रदेश अनुसार केन्द्रिय कार्यालयवाट वेविनार आयोजना गर्ने ।

७. निष्कर्ष:

कोरोना महामारी र लकडाउन पछि अधिकांश सदस्यको परियोजना सुचारु हुन सकेका छैनन् । व्यवसायहरु ठप्प भएर आमदानी घटेको छ । कच्चा पदार्थको अभाव र काम गर्ने सहज वातावरण नहुदा उत्पादन घटेको छ । सदस्यको खेतवारीमा उत्पादन भएको कृषि उत्पादन बजार पुग्न सकेको छैन र बजार पुगेकोले उचित मुल्य पाउन सकेको छैन । महामारी र लकडाउनले तुलनात्मक रुपमा गाउँ भन्दा शहरी क्षेत्रका सदस्यहरु वढी प्रभावित भएका छन् । यसै गरी कर्मचारीको हकमा अबै पनि सुरक्षित महशुस गरेर काम गर्ने अवस्था छैन । केन्द्र बैठक संचालन गर्न, असुलीको लागि काम गर्न तथा ढुक्क संग दैनिक कार्य सम्पादन गर्ने मनोविज्ञान तयार भै सकेको छैन । संस्थागत रुपमा पनि कार्य सम्पादनका केहि सुचकांकहरु सकारात्मक देखिदैनन् ।

यसका साथै केहि सकारात्मक संकेतहरु पनि देखा परेका छन् । लकडाउन पछि क्रमिक रुपले असुली वढेको छ । करीव ९६ प्रतिशत ब्याज र करिव ५० प्रतिशत साँवा असुली भएको देखिन्छ । सदस्यहरुले सकारात्मक धारणा राखेका छन् । नयाँ लगानीका योजनाहरु पनि आउन थालेका छन् । यसले कर्मचारीहरुमा काम गर्ने उर्जा थपेको छ । २०७७ अषाढ महिना देखि आर्थिक सुचकांकहरु सकारात्मक भएर आएका छन् । संकटका बेला प्रविधि मैत्री भएर काम गर्ने लगायत अन्य नयाँ योजनाका साथ काम अगाडी वढी रहेको छ ।

वेविनारले लघुवित्त संस्थाहरुवाट लक्षित वर्गको राम्ररी पहिचान नगरी अधिक कर्जा प्रवाह गर्ने, सदस्यलाई दोहोरोपना हुने गरी थग्न नसक्ने गरी कर्जा दिने जस्ता गल्तीहरुमा आगामी दिनमा

पूर्णविराम लगाउने गरी कर्जा प्रवाह गर्न तदरुकताका साथ कार्य अगाडी बढाउने र अधिल्लो पटकको वेबिनारबाट बनेको मार्ग चित्र कार्यान्वयन गर्ने जस्ता निष्कर्ष निकालिएको छ ।

अनुसुचि १

सहभागीहरुको विवरण :

नाम	पद	संस्था
१. डा.भेष प्रसाद धमला	अध्यक्ष	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
२. श्री मणि कुमार अर्ज्याल	संचालक	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
३. श्री सुधिर कुमार श्रेष्ठ	प्रबन्ध निर्देशक	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
४. श्री भाग नारायण साहू	नायव महाप्रबन्धक	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
५. श्री ऋषि प्रसाद न्यौपाने	वि. प्र. कर्मचारी प्रशासन	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
६. श्री दिनेश कटुवाल	वि.प्र. वित्त व्यवस्थापन	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
७. श्री अनिश खनाल	वि. प्र. आन्तरिक लेखा परीक्षण	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
८. श्री कृष्ण वहादुर खड्का	वि. प्र. योजना	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
९. श्री सुर्य वहादुर थापा	शा. प्र. हिले, धनकुटा	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१०. श्री शिव कुमार मेहता,	शा. प्र. चिमडी, सुनसरी	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
११. श्री सुमन भट्टराई	शा. प्र. तारापट्टी, धनुषा	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१२. श्री प्रमोद यादव	शा. प्र. गोलागंज, बारा	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१३. श्री रामफल चौधरी	शा.प्र. दुर्गौली, कैलाली	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१४. श्री गोविन्द खतिवडा	उप शा. प्र. फिदीम, पाँचथर	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१५. श्री अनमोल कुमार यादव	उप शा. प्र. गौरीगंज, झापा	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१६. श्री आशिष मोक्तान	उप शा. प्र. सिन्धुली	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१७. श्री नविन बस्नेत	उप शा. प्र., दिव्यनगर चितवन	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१८. श्री कृष्ण कुमार शर्मा	उप शा. प्र., बसन्तपुर, रूपन्देही	नेरुडे ल. वि. सं. लि.
१९. श्री शंकर मान श्रेष्ठ	अध्यक्ष	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२०. श्री बेचन गिरी	कार्यकारी प्रमुख	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२१. श्री सतिश कुमार श्रेष्ठ	निर्देशक	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२२. श्री सोपन बिष्ट	वरिष्ठ अधिकृत	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२३. श्री रेणु प्रजापति	तालिम अधिकृत	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२४. श्री प्रज्वल तुलाधर	अनुसन्धान अधिकृत	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२५. श्री चन्द्रकान्त पण्डित	संचार अधिकृत	स्वावलम्बन विकास केन्द्र
२६. श्री दिपेन्द्र जोशी	सहायक अधिकृत	स्वावलम्बन विकास केन्द्र